

НАУКОВИЙ ВІСНИК

КАФЕДРИ ЮНЕСКО

КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

LINGUARUM — VIII

МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА:
НАУКОВІ ПАРАДИГМИ І СУЧАСНИЙ СВІТ

Філологія • Педагогіка • Психологія

2009

Випуск 19

Київ

Видавничий центр КНЛУ

УДК 81+82+37
ББК 80+74+88

Реєстраційне свідоцтво № 8226 серія КВ від 17.12.2003 р.

РЕДКОЛЕГІЯ

Головний редактор

доктор філологічних наук, професор *Васько Р.В.*

Відповідальні редактори

кандидат філологічних наук, доцент *Лиса Г.І.*

кандидат педагогічних наук, доцент *Чернуха А.М.*

Відповідальний секретар *Зайцева О.М.*

Члени редколегії

доктор філологічних наук, професор *Висоцька Н.О.*

доктор філологічних наук, професор *Воробйова О.П.*

доктор філологічних наук, професор *Корбозерова О.П.*

доктор філологічних наук, професор *Кочерган М.П.*

доктор філологічних наук, професор *Мінкін Л.М.*

доктор філологічних наук, професор *Перебийніс В.І.*

доктор філологічних наук, професор *Стеріополо О.І.*

доктор філологічних наук, професор *Фесенко В.І.*

кандидат філологічних наук, професор *Гладуш Н.Ф.*

доктор педагогічних наук, професор *Левченко Т.І.*

доктор педагогічних наук, професор *Ніколаєва С.Ю.*

доктор педагогічних наук, професор *Матвієнко О.В.*

доктор педагогічних наук, професор *Плахотник В.М.*

кандидат педагогічних наук, доцент *Соловей М.І.*

доктор психологічних наук, професор *Бондаренко О.Ф.*

доктор психологічних наук, професор *Ложкін Г.В.*

доктор психологічних наук, доцент *Лозова О.М.*

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, імен, прізвищ і посилань та інших даних наукових статей несуть автори публікацій.

Видається за рішенням вченої ради

Київського національного лінгвістичного університету

(протокол № 7 від 28.12.2009 р.)

Адреса редколегії

Україна, 03680, МСП, Київ-150, вул. Червоноармійська, 73

Київський національний лінгвістичний університет

© Київський національний лінгвістичний університет 2009

З М І С Т

МОВОЗНАВСТВО

Калініченко В.І.	Інтерпретаційне поле концепту "SUCCESS" в американській мовній свідомості за результатами психолінгвістичного експерименту	5
Долгополова Л.А.	Ідентифікація інфінітива в сучасних синтаксичних студіях	14
Stasyuk T.V.	Language impact in corporate communication	23
Rybins`ka Y.A.	Methodology of musical texts translation and their comparison in English, German, French and Italian languages	32
Бондаренко В.В.	Українська акцентологія й інтонологія в мовознавчому спадку Івана Огієнка	38
Алтицева Л.Ю.	Значення однини матеріально-речовинних іменників	44
Галинська О.М.	Фразеологічні еквіваленти і аналогі як засоби відтворення ФО на позначення суб'єктивної оцінки людини в українській та англійській мовах	52
Козирева З.Г.	Деякі аспекти розвитку словникового складу сучасної української мови	60
Лиса Г.І.	Відображення історичного минулого слова в сучасному слововживанні	72
Шевченко О.М.	Особливості перекладу назв компаній / торговельних марок сучасного ділового китайського мовлення	81

ПЕДАГОГІКА. ПСИХОЛОГІЯ.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ІНФОРМАТИКА

Максименко А.П.	Французький колеж: процеси демократизації	86
Лащихіна В.П.	Підготовка педагогічних кадрів для вищої школи в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору: досвід Франції	92
Шулигіна Р.А.	Формування комунікативної культури особистості як психолого-педагогічна проблема	97

<i>Гончарова Н.Н., Бондарчук Н.В.</i>	Проблемы обучения русской орфографии иностранных студентов-филологов	103
<i>Чернігівська Н.С.</i>	Професійна освіта майбутніх учителів іноземної мови в контексті глобалізації сучасного суспільства	110
<i>Мартиненко С.М.</i>	Удосконалення операційно-змістових засад педагогічної діагностики на заняттях із педагогічних дисциплін	115
<i>Борщовецька В.Д.</i>	Психофізіологічні та нейропсихофізіологічні механізми навчання іншомовної фахової лексики	121
<i>Данченко О.С.</i>	Сутність процесу навчання дітей в ігровій формі	126
<i>Товт І.С.</i>	Основні принципи та проблеми впровадження електронного документообігу в установі	132

РЕЦЕНЗІЯ

<i>Мізін К.І.</i>	Gregor J. Verbonominální spojení v ruštině (v částečně? Konfrontaci s češtinou) / J.Gregor. – České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008. – 304 S.	136
-------------------	--	-----

ХРОНІКА

<i>Педенко Ю.П.</i>	Педенко Ю.П. IX Міжнародна наукова конференція "Проблеми зіставної семантики"	138
---------------------	---	-----

ІНФОРМАЦІЯ

<i>Вимоги до рукописів</i>	.....	143
----------------------------	-------	-----

МОВОЗНАВСТВО

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНЕ ПОЛЕ КОНЦЕПТУ "SUCCESS" В АМЕРИКАНСЬКІЙ МОВНІЙ СВІДОМОСТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Калініченко В.І.

Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

У статті стисло розглянуто методику опису інтерпретаційного поля концепту на основі результатів психолінгвістичного експерименту, побудовано та описано досліджуване поле концепту SUCCESS у мовній свідомості носіїв американської лінгвокультури. Використовуючи одержані експериментальним шляхом асоціації, автор формує за семантичним критерієм когнітивні ознаки, які розподіляються за шістьма зонами інтерпретаційного поля. Автор робить висновки про амбівалентність концепту SUCCESS в американській лінгвосвідомості, дає можливу характеристику її носіям через призму розуміння ними сутності явища успіху.

Ключові слова: концепт, психолінгвістичний експеримент, інтерпретаційне поле, когнітивна ознака, зона інтерпретаційного поля, мовна свідомість.

В статье вкратце рассматривается методика описания интерпретационного поля концепта на основе результатов психолингвистического эксперимента, выполняется построение и собственно описание исследуемого поля концепта SUCCESS в языковом сознании носителей американской лингвокультуры. Используя полученные экспериментальным путём ассоциации, автор формирует по семантическому критерию когнитивные признаки, которые распределяются по шести зонам интерпретационного поля. Автор делает выводы об амбивалентности концепта SUCCESS в американском лингвистическом сознании, представляет возможную характеристику его носителей через призму понимания ими сущности явления успеха.

Ключевые слова: концепт, психолингвистический эксперимент, интерпретационное поле, когнитивный признак, зона интерпретационного поля, языковое сознание.

The paper briefly examines the procedure of describing the interpretative zone of the concept on the basis of the psycholinguistic experiment results and carries out the characterization of the peculiarities of the interpretative zone of the concept SUCCESS in the linguistic conscience of the bearers of American communicative culture. Using the experimentally obtained associations, the author forms the cognitive signs by the semantic criterion; the signs under consideration are then distributed on the six interpretative areas constructing the zone. The author draws a conclusion about the ambivalence of the concept SUCCESS in the American linguistic conscience and gives possible description of its bearers in the light of their understanding the substance of the success phenomenon.

Key words: concept, psycholinguistic experiment, interpretative zone, cognitive sign, area of interpretative zone, linguistic conscience.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. мовознавча наукова спільнота починає розглядати різноманітні мовні структури не тільки як виключно лінгвістичні, а й, головним чином, антропологічні явища, сутність яких слід досліджувати не абстраговано від людини, як носія мови, а саме за безпосередньої участі мовця, результатів його взаємодії з довкіллям, пізнавальних процесів, специфіки життєвого індивідуального та суспільного досвіду тощо.

У сучасній лінгвістиці антропоцентричний напрямок сприяє популяризації психолінгвістичного експерименту, численні методики якого дозволяють ученим з'ясувати особливості функціонування мовних структур у реальній комунікації, виявити та описати мовні явища в тому вигляді, в якому вони актуалізуються у свідомості носіїв певної лінгвокультури.

Проблема дослідження особливостей тлумачення суспільною свідомістю різноманітної інформації про певні явища і предмети, а також специфіки ставлення до них суспільної свідомості, що безпосередньо виявляється в мові її носіїв, є надзвичайно актуальною в наш час. Застосовуючи численні експериментальні психолінгвістичні методики, цю проблему намагаються розв'язати М.М. Болдирев, О.О. Залевська, Дж. Лакофф, Р. Джекендофф, О.С. Кубрякова, М.В. Піменова, З.Д. Попова, Й.А. Стернін, Є.Ф. Тарасов, Н.В. Уфімцева та ін.

Мета нашої статті полягає в узагальненому розгляді методики опису інтерпретаційного поля концепту з використанням даних психолінгвістичного експерименту, а також у побудові та власне описі досліджуваного поля концепту SUCCESS у мовній свідомості носіїв американської лінгвокультури. Матеріал дослідження зібраний нами через опитування респондентів із застосуванням таких психолінгвістичних методик, як асоціативний і рецептивний експерименти та експериментальне виявлення символіки.

Психолінгвістичні експериментальні методики дозволяють виокремити так зване психологічно реальне значення слова – впорядковану єдність усіх семантичних компонентів, які реально пов'язані з певною звуковою оболонкою у свідомості носіїв мови [Попова, Стернін 2006: 14]. Подібне значення дає змогу проникати в концептосферу носіїв певної лінгвосвідомості й з'ясувати, що було важливим для того чи іншого народу в різні періоди його історії, а що залишалось поза межами його уваги.

У нашому дослідженні ми скористаємося методикою опису структури концепту, яка належить З.Д. Поповій та Й.А. Стерніну [Попова, Стернін 2007]. Лінгвісти наполягають на польовому принципі внутрішньої організації концепту, що містить такі складові, як перцептивно-образний компонент, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле [Попова, Стернін 2007: 21]. Структура концепту утворюється за рахунок когнітивних ознак, що ранжуються за ступенем яскравості у свідомості їхніх носіїв і впорядковуються в структурі концепту за польовим принципом [там само]. Такі ознаки формуються шляхом об'єднання в групи за семантичним критерієм асоціативних одиниць, одержаних у результаті психолінгвістичного експерименту. Отже, близькі за своїм семантичним змістом асоціати узагальнюються в інтегральну когнітивну ознаку, яка формулюється словесно. Номінація конкретної ознаки, за порадою дослідників, здійснюється через найменування найбільш частотної реакції або найбільш нейтральне в стилістичному аспекті слово [Попова, Стернін 2007: 203-204].

Варто зазначити, що когнітивні ознаки, які утворюють інтерпретаційну складову концепту, в різних аспектах тлумачать його основний інформаційний зміст, виступають свого роду вивідним знанням, оцінюючи концепт.

З.Д. Попова та Й.А. Стернін [Попова, Стернін 2007], наголошуючи на неоднорідності інтерпретаційного поля концепту, виділяють у ньому зони, певні польові ділянки, що характеризуються внутрішньою змістовою єдністю та об'єднують близькі за змістом когнітивні ознаки. Вчені виділяють шість зон інтерпретаційного поля, що становлять структуру концепту [Попова, Стернін 2007: 111-113]: оцінну, енциклопедичну, утилітарну, регулятивну, соціо-культурну та пареміологічну.

Таким чином, узявши за основу методику З.Д. Попової та Й.А. Стерніна та опрацювавши результати проведеного психолінгвістичного експерименту, опишемо інтерпретаційне поле концепту SUCCESS шляхом виокремлення з одержаного переліку асоціатів когнітивних ознак досліджуваного концепту і розподілу їх за шістьма зонами інтерпретаційного поля.

Отже, в нашому АЕ взяли участь 100 осіб – представників американської лінгвоспільноти, громадян Сполучених Штатів Америки: 38 чоловіків і 62 жінки. Серед опитаних – 45 осіб у віці від 18 до 25 років; 32 особи у віці від 26 до 45 років і 23 особи у віці від 45 і більше. Рідна мова – англійська.

Респондентами виступили студенти університету м. Олбані, штат Нью-Йорк, США (State University of New York at Albany (SUNY), USA), працівники медичної галузі, викладачі, працівники сфери послуг, водії, інженери, менеджери, археологи, агенти з нерухомості та безробітні.

Період проведення експерименту – 2008-2009 рр. Експеримент здійснювався в індивідуальній формі.

Загальна кількість асоціативних реакцій, отриманих у результаті опрацювання даних психолінгвістичного експерименту, – 493 / 100%.

Енциклопедична зона концепту об'єднує когнітивні ознаки, які характеризують специфічні риси концепту, що вимагають ознайомлення з ними на базі досвіду, навчання, взаємодії з денотатом концепту тощо. Звичайно нараховується багато енциклопедичних ознак, вони мають яскраво виражений груповий та індивідуальний характер.

Отже, енциклопедична зона інтерпретаційного поля концепту SUCCESS містить у своєму складі такі когнітивні ознаки:

Енциклопедична зона (31,8 %):

SUCCESS is achieved through hardships / УСПИХ досягається через труднощі (4,8 %): *the opposite of failure (3); hard work (2); trying and doing hard work (2); failure (2); obstacles (2); the lack of failure; overcome; overcoming; to overcome obstacles; competition; struggle; risk; sacrifice; hard work and perspiration only; hardships, trials and eventually triumphs; confidence and practice; nothing's easy; good things earned the hard and painful way (1).*

The guarantee of SUCCESS is education / запорукою УСПИХУ є освіта (2,4 %): *school (3); intelligence (2); knowledge; constant learning; college; diploma; driving license; graduation; speaking 4 or 5 different languages very well (1).*

SUCCESS is family / УСПИХ – це родина (2,2 %): *family (7); marriage; a close-knit family; family home; home (1).*

SUCCESS is achieved through faith in God / УСПИХ досягається через віру в Бога (2,2 %): *Jesus Christ (2); God (2), a cross (2); religion; knowing that you lived for God; when you know that you love God and others unconditionally; when you keep failing until God gets tired of making you fail; when you love God and God loves you (1).*

SUCCESS is love / УСПИХ – це кохання (2 %): *love (7); simple love; deep love; finding someone I love and being able to support my family some day (1).*

SUCCESS is symbolized by power / УСПИХ символізує влада (2 %): *power (9); a hot rod (1).*

SUCCESS is absence of threat / УСПИХ – це відсутність загрози (1,6 %): *peace (4); security (2); peace of mind (2).*

SUCCESS is relationships / УСПИХ – це стосунки (1,4 %): *relationships (2); sex (2); getting along with people; when people support you; knowing how to be clear and kind when dealing with others (1).*

The symbol of SUCCESS is fancy clothing / символом УСПИХУ є гарний одяг (1 %): *fancy suit; fancy dress; very fancy clothes; red tie; a shape guy in a luxurious suit and a red tie sitting at a mahogany desk (1).*

The symbol of SUCCESS is time / символом УСПИХУ є час (1 %): *day (2); future; time; 3 days ago (1).*

SUCCESS is realized within absence of debts / УСПИХ актуалізується через відсутність боргів (1 %): *debt-free (3); a house you do not owe any money on; no loans to pay off (1).*

Achievement of SUCCESS demands one's feeling of measure / для досягнення УСПІХУ необхідно мати відчуття міри (0,8 %): *moderation in all things; measure; obtaining a measure by which you have used to mark changes in your life; living simple, expecting little, giving much, and being helpful to others (1).*

SUCCESS is absence of mistakes / УСПІХ – це відсутність помилок (0,8 %): *when I don't make mistakes (2); right; simply doing the right thing in any case, at any time (1).*

The symbol of SUCCESS is smile / символом УСПІХУ є посмішка (0,6 %): *smile (3).*

SUCCESS is symbolized by light / УСПІХ символізує світло (0,6 %): *radiation; sunrise; bright (1).*

The guarantee of SUCCESS is having good health / запорукою УСПІХУ є добре здоров'я (0,6 %): *health; taking care of your mind and body; your feeling great (1).*

SUCCESS is symbolized by laugh / УСПІХ символізує сміх (0,4 %): *laugh; laughter (1).*

The symbol of SUCCESS is stability / символом УСПІХУ є стабільність (0,4 %): *stability (2).*

SUCCESS is symbolized by emptiness / УСПІХ символізує порожнеча (0,4 %): *emptiness; nothing (1).*

Important part in achieving SUCCESS is played by person's character / у досягненні УСПІХУ важливу роль відіграє характер людини (0,4 %): *good character; our character (1).*

SUCCESS is important / УСПІХ є важливим (0,4 %): *meaningful; importance (1).*

The symbol of SUCCESS is independent woman / символом УСПІХУ є незалежна жінка (0,4 %): *a self-reliant woman; a strong woman, who can balance a marriage, family, work and her social life (1).*

SUCCESS is demonstration of honesty / УСПІХ – це вияв чесності (0,4 %): *honesty; sincerity (1).*

SUCCESS is demonstration of care / УСПІХ – це вияв турботи (0,2 %): *caring (1).*

SUCCESS is demonstration of kindness / УСПІХ – це виявлення доброти (0,2 %): *kindness (1).*

SUCCESS is personified in down-to-earth person / уособленням УСПІХУ є людина з реалістичними поглядами на життя (0,2 %): *a down-to-earth person (1).*

The guarantee of SUCCESS is doing favorite business / запорукою УСПІХУ є заняття улюбленою справою (0,2 %): *doing what you love and loving what you do (1).*

The guarantee of SUCCESS is being self-dependent / запорукою УСПІХУ є самостійність (0,2 %): *realizing that life is what YOU make it, it's not just something that happens to you (1).*

SUCCESS is realized world trip / УСПІХОМ є здійснена всесвітня подорож (0,2 %): *having traveled throughout the world (1).*

SUCCESS is step to further achievements / УСПІХ – це крок до подальших досягнень (0,2 %): *a beginning for achieving another success (1).*

Achievement of SUCCESS doesn't depend on a person / досягнення УСПІХУ не залежить від людини (0,2 %): *something else you can't control (1).*

The guarantee of SUCCESS is no drug addiction / запорукою УСПІХУ є відсутність наркотичної залежності (0,2 %): *no drug addiction (1).*

SUCCESS is dream / УСПІХ – це мрія (0,2 %): *dream (1).*

SUCCESS is hope / УСПІХ – це надія (0,2 %): *hope (1).*

SUCCESS is demonstration of warmth / УСПІХ – це вияв теплоти (0,2 %): *warmth (1).*

The symbol of SUCCESS is horizon / символом УСПІХУ є горизонт (0,2 %): *horizon (1).*

SUCCESS is symbolized by clarity / УСПІХ символізує чистота (0,2 %): *clarity (1).*

The symbol of SUCCESS is tears / символом УСПІХУ є сльози (0,2 %): *tears (1).*

SUCCESS is symbolized by show / УСПІХ символізує шоу (0,2 %): *show (1).*

The symbol of SUCCESS is weapon / символом УСПІХУ є зброя (0,2 %): *weapon (1).*

The symbol of SUCCESS is drugs / символом УСПИХУ є наркотики (0,2 %): *drugs (1).*

SUCCESS is symbolized by food / символом УСПИХУ є їжа (0,2 %): *food (1).*

SUCCESS is symbolized by beer / УСПИХ символізує пиво (0,2 %): *beer (1).*

Утилітарна зона інтерпретаційного поля об'єднує когнітивні ознаки, що виражають утилітарне, прагматичне ставлення носіїв мови до денотата концепту, знання, пов'язані з особливостями його використання в практичній діяльності. Враховуючи це, віднесемо до утилітарної зони досліджуваного поля концепту SUCCESS такі когнітивні ознаки:

Утилітарна зона (9,2 %):

To achieve SUCCESS one must have certain traits / досягнення УСПИХУ вимагає наявності в людини певних рис (1,6 %): *creative (2); enthusiastic; flexible; responsibility; efficiency; insightful; competitive (1).*

The index of SUCCESS is having a car / показником успішності є наявність автомобіля (1,2 %): *car (2); luxury car (2); Toyota; a large car or more than three cars (1).*

Achievement of SUCCESS demands abilities / для досягнення УСПИХУ необхідні здібності (1 %): *ability (2); skill; will; competence (1).*

The index of SUCCESS is having a house / показником успішності є наявність будинка (0,8 %): *large house (2); house; a house you have built to your specifications (1).*

SUCCESS makes life comfortable / УСПИХ робить життя комфортним (0,8 %): *comfortable; making life as comfortable as possible; hired help (maid, gardener); being able to afford servants to do things you don't want to do whenever you don't want to do them (1).*

SUCCESS gives freedom / УСПИХ дає свободу (0,8 %): *having no stereotypes (2); freedom; to live your life the way you want to (1).*

SUCCESS gives independence / УСПИХ дає незалежність (0,6 %): *getting somewhere in life without anyone's help (2); when you can go from Point A to Point B without always needing the help of others (1).*

SUCCESS gives good mood / УСПИХ дає гарний настрій (0,6 %): *good mood (2); elation (1).*

SUCCESS gives leisure / УСПИХ дає змогу відпочити (0,6 %): *leisure; relaxed; vacations (1).*

One is proud of his SUCCESS / УСПИХОМ пишаються (0,4 %): *pride (2).*

SUCCESS gives ease / УСПИХ дає легкість (0,4 %): *ease; when I don't feel the need to strive to achieve great things (1).*

The sign of SUCCESS is owning a wine-cellar / ознакою успішності є наявність винного погреба (0,2 %): *a big wine cellar (1).*

The sign of SUCCESS is opportunity to play golf / ознакою успішності є можливість грати в гольф (0,2 %): *playing golf (1).*

Оцінна зона концепту об'єднує когнітивні ознаки, що виражають загальну оцінку. Відповідно, ця зона інтерпретаційного поля концепту SUCCESS представлена такими когнітивними ознаками:

Оцінна зона (6,4 %):

SUCCESS brings contentment / УСПИХ приносить задоволення (3,8 %): *contentment (5); satisfaction (3); self-contentment; pleasant; pleasing; a feeling of satisfaction; deep personal satisfaction; satisfaction in my job; enjoy; being content in who you are; contented; a content and happy person; something which brings contentment (1).*

SUCCESS is determined by excellent result / УСПИХ визначається відмінним результатом (1 %): *"A"; when I have completed something and am proud of it and when the work I have done is of above satisfactory level; when you have done something to the best of your ability and achieved great results; reaching your goals and being the best you can possibly be; good results in those matters that matter greatly in my life (1).*

SUCCESS is actualized within values / УСПИХ актуалізується в цінностях (0,4 %): *value; catching simply monumental moments in life and realizing it (1).*

SUCCESS brings joy / УСПІХ приносить радість (0,2 %): *a joy in your heart that is more rewarding than riches can give you (1).*

SUCCESS is symbolized by beautiful women / УСПІХ символізують гарні жінки (0,2 %): *beautiful women (1).*

SUCCESS is expressed by emotions / УСПІХ виражається емоціями (0,2 %): *emotion (1).*

Achievement of SUCCESS demands strong wish / досягнення УСПІХУ вимагає сильного бажання (0,2 %): *wanting it so hard that you can't but get it (1).*

To achieve SUCCESS is simple / досягти УСПІХУ просто (0,2 %): *simple (1).*

To achieve SUCCESS is stupid / досягати УСПІХУ безглуздо (0,2 %): *stupid (1).*

Щодо соціально-культурної зони інтерпретаційного поля, то вона об'єднує когнітивні ознаки, які відбивають зв'язок концепту з культурою і побутом певної етнокультурної спільноти, зокрема звичаями, традиціями, діячами науки і мистецтва, художніми творами, прецедентними текстами та ін. З огляду на це, сформуємо соціально-культурну зону досліджуваного поля концепту SUCCESS, виокремивши такі когнітивні ознаки:

Соціально-культурна зона (5,4 %):

The symbols of SUCCESS are famous American figures in cinematography, science, politics and social life / символами УСПІХУ є відомі американські діячі політики, кіно, науки і суспільної сфери (2,6 %): *Barack Obama (4); Bill Gates (3); Donald Trump; Albert Einstein; Angelina Jolie; Steven Jobs; Oprah Winfrey; Michelle Obama (1).*

The symbol of SUCCESS is dollar / символом УСПІХУ є долар (1 %): *a \$ (5).*

The symbol of SUCCESS is American automobile industry / символом УСПІХУ є американська автомобільна промисловість (0,4 %): *General Motors; Cadillac (1).*

SUCCESS is symbolized by American geographical objects / УСПІХ символізують американські географічні об'єкти (0,4 %): *Rock Island; Illinois (1).*

The symbol of SUCCESS is privacy / символом УСПІХУ є приватність (0,2 %): *privacy (1).*

SUCCESS is symbolized by freedom / УСПІХ символізує свобода (0,2 %): *freedom (1).*

The symbol of SUCCESS is rock 'n roll / символ УСПІХУ – рок-ен-рол (0,2 %): *rock 'n roll (1).*

SUCCESS is personified in entrepreneur / уособленням УСПІХУ є підприємець (0,2 %): *entrepreneur (1).*

SUCCESS is symbolized by American TV shows / УСПІХ символізують американські ТВ шоу (0,2 %): *TV show "American Idol".*

У свою чергу регулятивна зона об'єднує когнітивні ознаки, які вказують, що потрібно, а що не слід робити у сфері, яку покриває концепт. Отже, опишемо наповнення цієї зони в інтерпретаційному полі концепту SUCCESS у таких когнітивних ознаках:

Регулятивна зона (0,6 %):

To achieve SUCCESS one must believe in himself / досягнення УСПІХУ вимагає віри в себе (0,4 %): *believe in yourself (2).*

To achieve SUCCESS one must take everything from life / щоб досягти УСПІХУ, потрібно брати все від життя (0,2 %): *live your life to the maximum (1).*

Пареміологічна зона визначається як сукупність когнітивних ознак концепту, що їх об'єктивують національні паремії (приказки, прислів'я, афоризми), які містять певні твердження та уявлення про досліджуване явище. Ця зона в складі інтерпретаційного поля концепту SUCCESS об'єктивується в таких когнітивних ознаках:

Пареміологічна зона (0,2 %):

Achieving SUCCESS is process but not result / досягнення УСПІХУ – це процес, а не результат (0,2 %): *"A journey but not a destination as the doing is often more important than the outcome" (Arthur Ashe) (1).*

Групу індивідуальних асоціатів, які відбивають суто індивідуальний, суб'єктивний досвід опитуваних і не підлягають однозначному тлумаченню, ми відносимо до інтерпретаційного поля концепту SUCCESS, але не залучаємо до жодної з виокремлених зон.

Індивідуальні асоціати (1,2 %) – *John; no police; eager to get up in the morning; when the rice does not stick to the bottom of the rice cooker; to crush my enemies, see them driven before me, and to hear the lamentation of the women; available for the taking* (1).

Отже, зазначимо, що загальний показник відносної кількості когнітивних ознак, які утворюють інтерпретаційне поле концепту SUCCESS, становить 54,8 %. Воно є досить об'ємним, однак наповнення шістьох зон, що утворюють структуру інтерпретаційного поля досліджуваного концепту, як видно з рис. 1, не відзначається рівномірністю. За кількістю асоціатів найбільше представлена енциклопедична зона поля (31,8 %), яскраво виражені такі її когнітивні ознаки, як **SUCCESS is achieved through hardships** (4,8 %), **The guarantee of SUCCESS is education** (2,4 %), **SUCCESS is family** (2,2 %), **SUCCESS is achieved through faith in God** (2,2 %), **SUCCESS is love** (2 %) та **SUCCESS is symbolized by power** (2 %). Енциклопедична зона є найбільшою за кількістю одиниць у своєму складі, проте когнітивні ознаки, що її формують, є нечисленними, а часто й поодинокими. Звідси випливає, що на сучасному етапі концептуалізація явища успіху представниками американської лінгвокультури має індивідуальний характер, а зміст цього явища у свідомості носіїв згадуваної мовної культури не є стереотипним.

Низка когнітивних ознак енциклопедичної зони досліджуваного поля є взаємовиключними, що свідчить про амбівалентність концепту SUCCESS у наївній мовній свідомості американців. У цілому, амбівалентність – це здатність одного й того самого концепту виражати як позитивні, так і негативні оцінки залежно від ситуації [Мартинек 2004: 35]. Амбівалентність концепту SUCCESS, зокрема, реалізується через такі опозиції, як **SUCCESS is achieved through hardships** (4,8 %) / **To achieve SUCCESS is simple** (0,2 %), експлікуючи осмислення американськими мовцями досягнення успіху як важкий тернистий шлях і водночас як легкий, позбавлений перешкод процес; суперечливу позицію респондентів щодо впливу наркотиків на стан успішності людини відбито в протиставленні **The guarantee of SUCCESS is no drug addiction** (0,2 %) / **The symbol of SUCCESS is drugs** (0,2 %). Для деяких опитуваних успіх означає мир і злагоду, відсутність загрози, тоді як інші асоціюють успіх зі зброєю – **SUCCESS is absence of threat** (1,6 %) / **The symbol of SUCCESS is weapon** (0,2 %). На користь твердження про амбівалентність концепту SUCCESS у наївній американській лінгвосвідомості свідчить і суперечливе ставлення її носіїв до ролі людини в процесі досягнення успіху. Отже, в енциклопедичній зоні досліджуваного поля наявна опозиція когнітивних ознак **Important part in achieving SUCCESS is played by person's character** (0,4 %), **The guarantee of SUCCESS is being self-dependent** (0,2 %) // **Achievement of SUCCESS doesn't depend on a person** (0,2 %). Цікавими є й асоціації американських комунікантів успіху з відчуттям, наприклад, надії і водночас відчуттям порожнечі, що виражається в протиставленні **SUCCESS is hope** (0,2 %) // **SUCCESS is symbolized by emptiness** (0,4 %).

Усі наведені вище опозиції когнітивних ознак інтерпретаційного поля концепту SUCCESS актуалізують амбівалентність цього концепту в наївній свідомості американців, що дозволяє нам зауважити про складність, багатоаспектність, різноманітність онтологічної сутності концепту SUCCESS. Взаємовиключні когнітивні ознаки у структурі досліджуваного поля концепту також свідчать про відносно довгу тривалість його існування у свідомості носіїв американської лінгвокультури, про значні модифікації в його осмисленні мовцями, які продовжують відбуватися й на сучасному етапі, сприяючи нашаруванню все більшої кількості різноманітних характеристик до вже доволі складного поняттєвого змісту цього концепту.

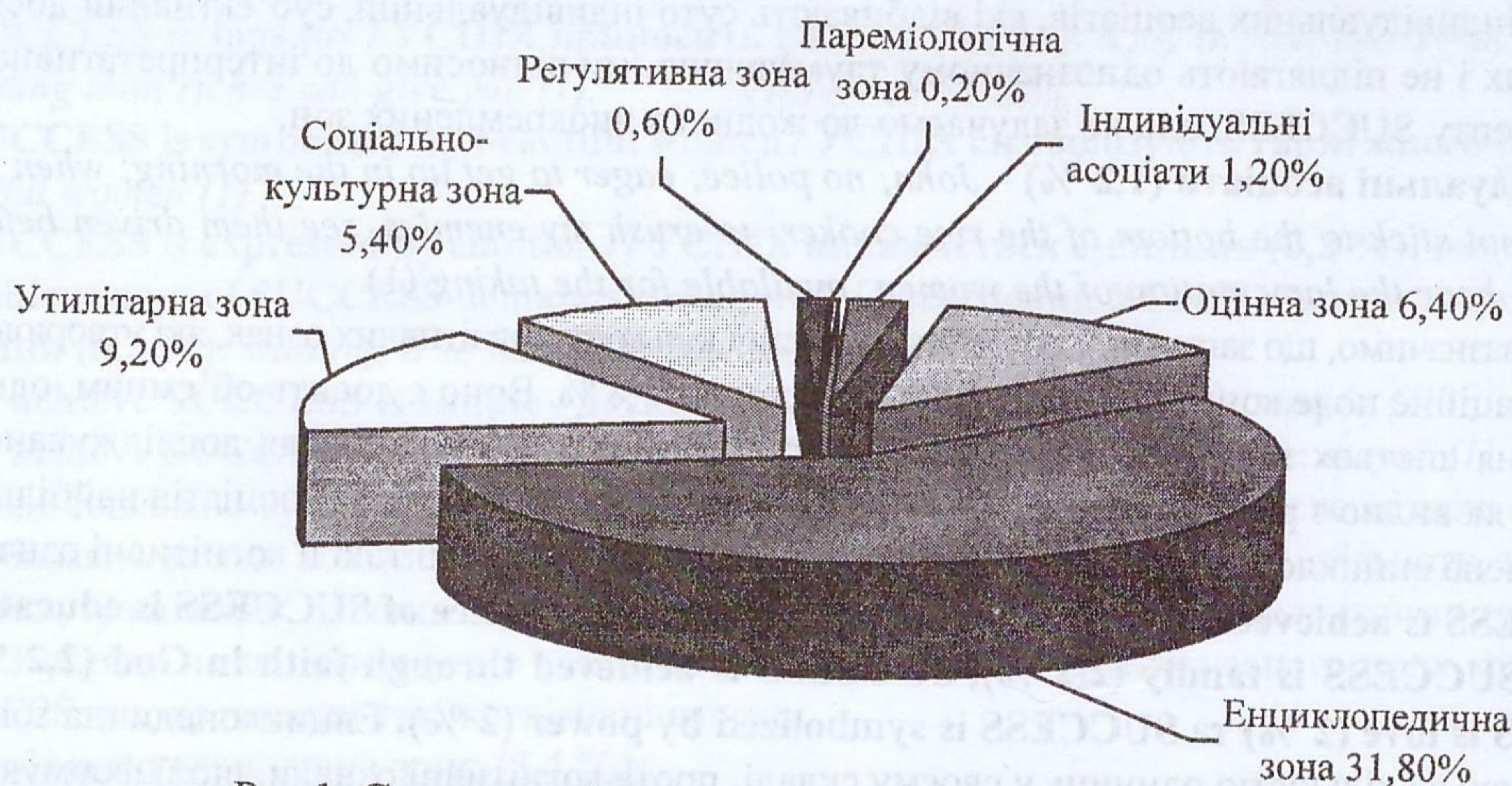

Рис.1. Структура інтерпретаційного поля концепту SUCCESS в американській мовній свідомості

Істотними за кількісним складом асоціатів виступають утилітарна (9,2 %) та оцінна (6,4 %) зони, що дає нам змогу наголосити на емоційно-прагматичній специфіці концептуалізації американськими мовцями явища успіху. Утилітарна зона найяскравіше представлена такими когнітивними ознаками, як *To achieve SUCCESS one must have certain traits* (1,6 %), *The index of SUCCESS is having a car* (1,2 %) та *Achievement of SUCCESS demands abilities* (1 %), решта ознак є нечисленними. У свою чергу оцінна зона за відносною кількістю асоціатів найбільше сформована ознаками *SUCCESS brings contentment* (3,8 %) та *SUCCESS is determined by excellent result* (1 %), решта ж є одиничними.

Соціально-культурну зону інтерпретаційного поля концепту SUCCESS становлять 5,4 % асоціатів. Такий відсоток свідчить про суттєве етнонаціональне забарвлення конотацій американських респондентів у виявленні реакції на стимул *success*. Носії американської лінгвокультури вважають успішними свої національні здобутки, що відбито в таких когнітивних ознаках цієї зони, як *The symbols of SUCCESS are famous American figures in cinematography, science, politics and social life* (2,6 %), *The symbol of SUCCESS is dollar* (1 %), *The symbol of SUCCESS is American automobile industry* (0,4 %) та ін. Варто зауважити, що цю зону утворюють виключно американські національно-марковані асоціати, а загальний перелік одержаних у результаті психолінгвістичного експерименту вербальних реакцій не містить одиниць, які б ідентифікували інші етнокультурні спільноти, що, безумовно, свідчить про високий рівень національної самосвідомості американських респондентів, надзвичайний патріотизм і гордість за свою країну та її здобутки.

Відносна кількість асоціатів, які формують регулятивну зону інтерпретаційного поля концепту SUCCESS, становить 0,6 %, що є незначним показником і може свідчити про невпевненість американських мовців у регулятивній специфіці досягнення успіху. Очевидно, це пов'язане з низкою глобальних економічних і політичних проблем не лише в США, а й у всьому світі, переосмисленням цінностей, відсутністю чітких згуртованих уявлень респондентів про правила і настанови, якими слід керуватися у сфері, що охоплює концепт SUCCESS.

Найменш ідентифікованою є пареміологічна зона (0,2 %), що є периферійною і підкреслює неактуальність паремій для сучасного розуміння американцями явища успіху.

Отже, спираючись на дані, одержані в результаті проведення психолінгвістичного експериментального дослідження, підкреслимо передусім енциклопедичний характер розуміння явища успіху носіями американської лінгвокультури. У наївній мовній свідомості американців

концепт SUCCESS є амбівалентним, про що свідчить низка наявних у структурі його інтерпретаційного поля взаємовиключних когнітивних ознак. Кількісна специфіка сформованих асоціатами когнітивних ознак шести зон досліджуваного поля концепту SUCCESS підкреслює індивідуальну своєрідність концептуалізації американськими опитуваними явища успіху, відсутність згуртованості в осмисленні цього феномену. Це, можливо, пов'язане з абстрактністю самого поняття *успіх* і особливостями структури концепту SUCCESS, яка на сучасному етапі перебуває на стадії модифікації у свідомості представників американської лінгвоспільноти.

Перспективним у цьому науковому дослідженні є виокремлення та характеристика інтерпретаційних полів концепту SUCCESS у мовній свідомості носіїв американської, української та інших комунікативних культур у зіставному аспекті, цікавим видається опис структури досліджуваного концепту із застосуванням результатів психолінгвістичних експериментів у термінах ядра і периферії, а також моделювання концепту SUCCESS на основі виявлених когнітивних ознак.

Література

Мартинек С.В. (2004). Амбивалентность концепта ЛЮБВИ (по результатам ассоциативных экспериментов) // Культура народов Причерноморья. – Симферополь: Межвузовский центр "Крым". – № 49. – Т. 1. – С. 33-36.

Попова З.Д., Стернин И.А. (2006). Семантико-когнитивный анализ языка. – Воронеж: Стоки. – 226 с.

Попова З.Д., Стернин И.А. (2007). Когнитивная лингвистика. – М.: АСТ: Восток – Запад. – 314 с.